

หลักสูตรอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย: ช่างสังเกต ช่างคิด เป็นตัวของตัวเอง

Satit Chula Kindergarten Curriculum For Early-Childhood Development: Observant, Thoughtful, Self-confident

อรอุมา ขำวิจิตร

บทคัดย่อ

หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ริเริ่มโดยภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ตระหนักถึงความสำคัญของช่วงวัยแห่งการเสริมสร้างบุคลิกภาพและทัศนคติที่สำคัญของเด็ก จึงจัดโครงการทดลองสอนชั้นอนุบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 และโอนให้เป็นระดับชั้นหนึ่งของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในปีการศึกษา 2520 หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ได้มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นรากฐานสำคัญแก่การดำรงชีวิตในอนาคตของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงหลักการเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ให้ความสำคัญในด้านการอบรมและปลูกฝังมโนธรรม มีจริยธรรมและพื้นฐานทางเทคโนโลยี มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่มุ่งเน้นการสอนหนังสือ เตรียมทักษะที่จำเป็นเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ฝึกให้เด็กปฐมวัยมีคุณสมบัติสำคัญเพื่อการเรียนรู้ 3 ประการ คือ เป็นคนช่างสังเกต ช่างคิด และเป็นตัวของตัวเอง โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก กำหนดระยะเวลาของหลักสูตร 3 ปี มีการจัดเนื้อหาแบ่งเป็นรายหัวข้อ แต่จะมีการผนวกกันของรายวิชาโดยวิธีการบูรณาการ ผสมผสานด้วยวิธีการสอนที่มีความหลากหลายและสามารถยืดหยุ่นได้ มีแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงโดยให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกชนิด เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงความคิดโดยเสรี และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

คำสำคัญ: หลักสูตรอนุบาล/ปฐมวัย/ช่างสังเกต/ช่างคิด/เป็นตัวของตัวเอง

Abstract

The kindergarten curriculum was first established by the Faculty of Education at Chulalongkorn University. Being aware of the importance of early-childhood education, the Faculty of Education set up the experimental project of kindergarten in 1971. Then the project was converted to the kindergarten level of Chulalongkorn University Demonstration Elementary School (Satit Chula) in 1977. Through Satit Chula's kindergarten curriculum, young children are nurtured by experiential learning, which is an essential foundation for their future. The curriculum is designed to prepare young children to get ready in all areas, namely intellectual, physical, mental, emotional and social development. Moreover, it instills conscience and morality into young children. It also gives them fundamental knowledge of technology. The kindergarten of Chulalongkorn University Demonstration Elementary School (Satit Chula) does not focus on teaching, but it emphasizes on preparation skills, which are needed for higher learning. Satit Chula kindergarten nurtures young children to acquire three important qualities for learning, namely being observant, thoughtful and self-confident. Its curriculum is designed to be suitable for young children aged over a period of three years. The curriculum is divided into topics in order to flexibly adjust for teaching. All topics are consistent with the elementary curriculum and are integrated into the elementary school's subjects. There is a variety of teaching methods used by the kindergarten teachers. The young children are stimulated to participate in all experiential learning and activities with awareness of individual differences. In addition, the young children are given an opportunity to think freely and express their views openly.

KEYWORDS: EARLY-CHILDHOOD EDUCATIONAL CURRICULUM / KINDERGARTEN / OBSERVANT/THOUGHTFUL/SELF-CONFIDENT

บทนำ

ปฐมวัยเป็นช่วงวัยแห่งการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และทัศนคติที่สำคัญที่สุดเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังวัยช่างสงสัยใคร่รู้ อยากดูอยากเห็น มีความคิดริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ๆ ชอบประกอบกิจกรรม การงานต่างๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระเสรี และเป็นวัยที่มีการพัฒนาและการเจริญงอกงามของทุกๆ ด้าน ด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาในระดับที่สูงมาก เมื่อเทียบกับวัยอื่นๆ โดยเฉพาะพัฒนาการการเจริญเติบโตของสมอง ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิต เซลล์ประสาทเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ทำให้เรียนรู้ได้เร็วเพราะมีอัตราการเชื่อมต่อของแขนงใยประสาทสูงกว่าในวัยอื่นๆ ความเจริญเติบโตในทุกด้านจึงต้องเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยซึ่งจะเป็นรากฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ในวัยต่อมา (จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ, 2549; วัฒนา มัคคสมัน, 2550)

ในช่วงขวบปีที่ 3-6 สมองของเด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว สติปัญญาของเด็กเจริญเติบโตเต็มที่ เป็นช่วงเวลาแห่งการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และทัศนคติ เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและต้องการแสดงออกเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ในวัยนี้จะเป็นรากฐานสำคัญแก่การดำรงชีวิต สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวล้วนมีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตถือเป็นผู้สร้างบุคลิกภาพและพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก การสร้างเด็กที่มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักตัวเองจะช่วยให้เด็กได้พัฒนาถึงขีดสุด สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุขและมีคุณค่าต่อสังคม ดังที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี ที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายอารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่

เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา โดยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัยความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุวุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยใช้สาระการเรียนรู้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งนี้สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็ก 3-5 ปี จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่ที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่นั่นเนื้อหาการท่องจำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการ จำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก ขณะเดียวกันยังควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์และมีคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย

บทความเรื่อง หลักสูตรอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย : ช่างสังเกต ช่างคิด เป็นตัวของตัวนี้นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายเกี่ยวกับ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการสอนของเด็กปฐมวัยในระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม ในการพัฒนาความพร้อมของเด็กปฐมวัยตามแนวทางของหลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ให้มีคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ ช่างสังเกต ช่างคิด และเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 กล่าวคือประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาด้านสติปัญญา ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 กับการพัฒนาความพร้อมของเด็กอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ในด้านของเด็ก “ช่างสังเกต” และ “ช่างคิด” ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 สอดคล้องกับการพัฒนาความพร้อมของเด็กอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ในด้าน “เป็นตัวของตัวเอง” โดยบทความนี้มีเนื้อหาสาระประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) ความเป็นมาของหลักสูตรอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม (2) หลักการและเป้าหมายของหลักสูตร และ (3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการเชื่อมโยงของสมอง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เนื้อหา

1. ความเป็นมาของหลักสูตรอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม

ภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของช่วงวัยแห่งการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และทัศนคติที่สำคัญของเด็ก จึงได้ริเริ่มโครงการทดลองสอนชั้นอนุบาลตั้งแต่ พ.ศ. 2514 โดยมี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญเชื้อ เป็นหัวหน้าโครงการ มีหน้าที่ทั้งด้านบริหารและการควบคุมงานวิจัย โครงการทดลองสอนนี้เป็นไปเพื่อการค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับการสอนและการเรียนของเด็กปฐมวัยใช้ระยะเวลาการทดลอง 5 ปี วัตถุประสงค์ที่สำคัญของโครงการทดลองสอนนี้มี 2 ประการ คือ

1) ด้านการพัฒนาวิชาการ เป็นไปเพื่อศึกษาและค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษาของเด็กเล็กตามหลักจิตวิทยาการศึกษาทดลองเกี่ยวกับการจัดชั้นเรียนสำหรับการสอนและการเรียนของเด็กวัยก่อนเรียน และเป็นสถานที่ให้นิสิตครูศาสตร์ที่สนใจการสอนเด็กเล็กได้สังเกต ศึกษา และฝึกงานเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย

2) ด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นไปเพื่อส่งเสริมความพร้อมตามระดับอายุของเด็ก อันเป็นสร้างรากฐานไปสู่การเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น ส่งเสริมให้เด็กมีลักษณะช่างสังเกต ช่างคิด และมีความเป็นตัวของตัวเอง ส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มและแสดงออกในทางสร้างสรรค์ และให้เด็กฝึกการปรับตัวหรือปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามแนวทางที่ตรงตามและเป็นที่ยอมรับในสังคม รวมทั้งเพื่อการพัฒนาทัศนคติและสุนทรียภาพตามวัยของเด็ก

ต่อมาในปีการศึกษา 2520 โครงการทดลองสอนชั้นอนุบาลของแผนกวิชาประถมศึกษา ได้สิ้นสุดลงในภาคปลาย ปีการศึกษา 2519 ที่ประชุมคณบดีจึงมีมติให้มอบกิจการอนุบาล (ทั้งด้านบุคลากร ด้านการบริหาร และการวิจัย) เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งหรือระดับชั้นหนึ่งของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และมอบให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์พูนสุข บุญยสวัสดิ์ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการด้านการเรียนการสอน

โดยรับนโยบายด้านบริหารจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ รุจิระ สุภรณ์ไพบูลย์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต จุฬาฯ ฝ่ายประถม อีกทั้งยังมีหน้าที่ประสานงาน กับแผนกวิชาประถมศึกษาในด้านงานวิชาการ และวิจัย โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์กิตติยวดี บุญเชื้อ เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการ

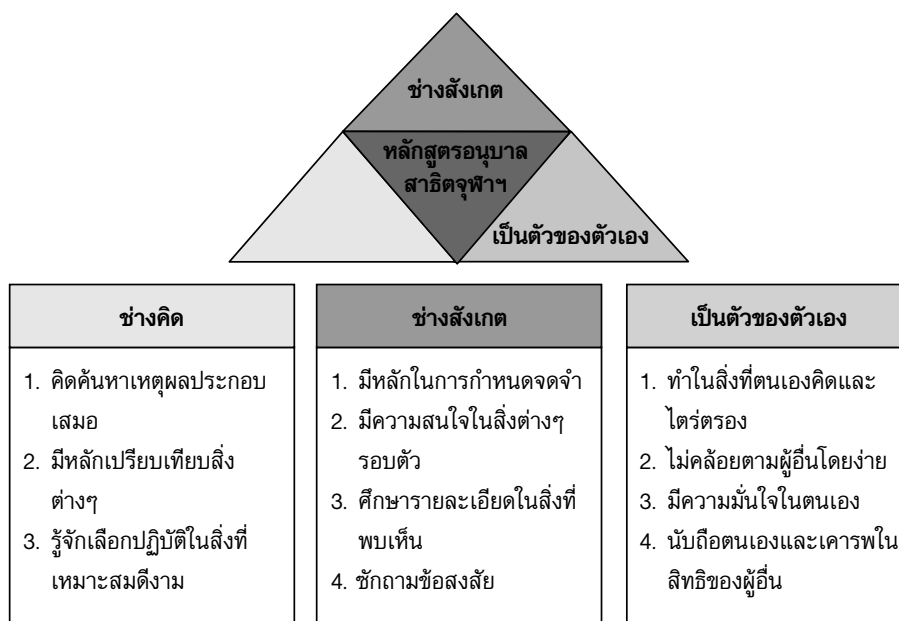
2. หลักการและเป้าหมายของหลักสูตร

นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งโครงการทดลองสอน ชั้นอนุบาล จนกระทั่งพัฒนามาเป็นระดับชั้น หนึ่งของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ได้มี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมซึ่งเป็น ประสบการณ์ที่เป็นรากฐานสำคัญแก่การดำรง ชีวิตในอนาคตของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึง หลักการเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้านทั้งด้านสติ ปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ให้ ความสำคัญในด้านการอบรมและปลูกฝังมโนธรรม

มีจริยธรรมและพื้นฐานทางเทคโนโลยี มีความ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่มุ่งเน้นการสอนหนังสือ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะ ของเด็ก ทั้งนี้เพื่อเตรียมทักษะที่จำเป็นสำหรับ ศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป

ระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ ฝ่าย ประถม ได้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตลอด มานับถึงปัจจุบัน โดยมีการพิจารณาให้สอดคล้อง กับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานและเหมาะสมกับวุฒิภาวะของ เด็กและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมี หลักการและเป้าหมาย ดังนี้

2.1 หลักการของหลักสูตรมุ่งให้เด็กมี รากฐานที่มั่นคงทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม จริยธรรมและพื้นฐานทาง เทคโนโลยีโดยยึดหลักการเตรียมความพร้อมให้ เด็กทุกด้าน เตรียมทักษะที่จำเป็นเพื่อศึกษาต่อ ในระดับที่สูงขึ้น

2.2 เป้าหมายของหลักสูตร เพื่อพัฒนาให้เด็กมีคุณสมบัติสำคัญเพื่อการเรียนรู้ 3 ประการ คือ เป็นคน “ช่างสังเกต” “ช่างคิด” “เป็นตัวของตัวเอง” แสดงได้ดังภาพ ต่อไปนี้

2.3 โครงสร้างหลักสูตรได้เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กมีการพัฒนาตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยมีการกำหนดเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ (1) ภาษาไทย: ความพร้อมและทักษะ (2) คณิตศาสตร์: ความพร้อมและทักษะ (3) วิทยาศาสตร์: ความพร้อมและทักษะ (4) สังคม: ความพร้อมและทักษะ (5) เตรียมความพร้อมสติปัญญา/ภาษาอังกฤษ/เทคโนโลยี (6) สุขศึกษา/พลศึกษา (7) ดนตรี/นาฏศิลป์/กิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ (8) ศิลปศึกษา (9) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/การเล่นอิสระตามมุมการจัดเนื้อหาแบ่งเป็นรายหัวข้อเพื่อความชัดเจนและคล่องตัวในการสอน อีกทั้งยังเป็นไปเพื่ออำนวยความสะดวกต่อการทดลอง วิจัยทฤษฎีต่างๆ หรือเพื่อการทดลองการจัดการเรียนรู้และกระบวนการสอนในแบบต่างๆ สำหรับนิสิตสาขาการศึกษาปฐมวัย เช่น การเรียนการสอนตามแนวคิด มอนเตสซอรี ฟอร์เบล วอลดอร์ฟ เรกจิโอเอมีเรีย แบบศูนย์การเรียนการเรียนอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม การสอนแบบโปรแกรม หรือแบบรายบุคคล เป็นต้น ขอบเขตของหลักสูตรนี้แบ่งเนื้อหาสาระออกเป็น 3 กลุ่ม ตามระดับอายุของเด็ก คือ อนุบาลกลุ่มที่ 1 เด็กอายุระหว่าง 3-4 ปี อนุบาลกลุ่มที่ 2 เด็กอายุระหว่าง 4-5 ปี และ อนุบาลกลุ่มที่ 3 เด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี

จะเห็นว่าหลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ยังคงมีความสอดคล้องกับประสบการณ์สำคัญ (key experience) ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พุทธศักราช 2546 กล่าวคือ จุดหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล แนวการจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ ภูมิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ให้เด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกตสืบค้นทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีการบูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้ ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้อาณาเขตแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่างๆ กันมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 30-33) ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาด้านสติปัญญาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีความสอดคล้องกับการพัฒนาความพร้อมของเด็กอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ในด้าน “ของเด็กช่างสังเกต” และ “ช่างคิด” ประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ และด้านสังคมตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สอดคล้องกับการพัฒนาความพร้อมของเด็กอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ในด้าน “เป็นตัวของตัวเอง”

จากบทความเรื่องทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 เขียนโดย ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กและเยาวชนทุก

คนต้องเรียนรู้ คือ 3R7C กล่าวคือ 3R ได้แก่ (1) Reading อ่านได้ (2) (W)riting เขียนได้ (3) (A)Rithmetics คิดเลขเป็น และ 7C ได้แก่ Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) ซึ่งครูในศตวรรษที่ 21 ต้องยึดหลักสอนน้อย เรียนมาก โดยครูต้องออกแบบการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจ และสมองของตนเอง (วิจารณ์ พานิช, 2555: 14-19) หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ สามารถตอบสนองการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยพิจารณาจากโครงสร้างของหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่หลากหลาย กำหนดเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับ 3R7C ที่มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมและทักษะในหลายๆ ด้าน ได้แก่ ด้านภาษาและเทคโนโลยี ด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม ตามกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง จึงต้องมีการตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ เพื่อ

เตรียมความพร้อมให้เด็กมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้น การให้การศึกษาศาหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทักษะจากกระบวนการทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ ที่ให้โลกของเด็กและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมในหมวดเด็กช่วงสังเกตที่ส่งเสริมให้มีความพร้อมด้านสติปัญญา มีการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนการสอนที่ฝึกทักษะการสังเกตจากประสาทสัมผัส นับเป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมในหมวดเด็กช่วงสังเกตของหลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ ที่พัฒนาให้เด็กรู้จักเลือกและเล่น โดยใช้ความคิดและเหตุผลของตนเองมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาสมองทั้ง 2 ซีก บูรณาการผ่านประสาทสัมผัสทุกด้าน สำหรับการเตรียมพร้อมและจัดประสบการณ์ในหมวดเด็กเป็นตัวของตัวเอง ด้วยกิจกรรมที่เน้นสภาพแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์ตรง เช่น การสนทนา การร่วมกิจกรรมตามความสนใจ มีความสอดคล้องกับการพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21 ด้านความเคารพตนเอง ความยืดหยุ่น การจูงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อมอย่างชัดเจน และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อมุ่งไปสู่ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ ที่ถือเป็นทักษะจำเป็นที่สำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21

3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการเชื่อมโยงของสมอง

หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ มีการกำหนดเนื้อหาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 9 กลุ่ม โดย

กำหนดระยะเวลาของหลักสูตร 3 ปี มีการจัดเนื้อหาแบ่งเป็นรายหัวข้อเพื่อความชัดเจนและคล่องตัวในการสอน และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตรระดับประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตจุฬาฯ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่หลักสูตรอนุบาลสาธิตจุฬาฯ จะมีการผนวกกันของรายวิชาโดยวิธีการบูรณาการผสมผสานด้วยวิธีการสอนที่มีความหลากหลาย และสามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้เด็กทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้เต็มที่ตามศักยภาพ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในด้านต่างๆ ดังนี้

3.1 แนวการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงให้ได้มากที่สุด โดยคำนึงถึงหลักต่อไปนี้คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคลการให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกชนิด และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้แสดงความคิดโดยเสรี กำหนดประสบการณ์การเรียนรู้เป็น 3 หมวด คือ หมวดเด็กช่วงสังเกต หมวดเด็กช่วงคิด และหมวดเด็กเป็นตัวของตัวเอง แต่ละหมวดมีรายละเอียด ดังนี้

1) หมวดเด็กช่วงสังเกต ฝึกให้เด็กมีลักษณะ ดังนี้

- 1.1) มีหลักในการจดจำ
- 1.2) ให้ความสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว
- 1.3) ศึกษารายละเอียดในสิ่งที่พบเห็น
- 1.4) ชักถามข้อสงสัย

เด็กๆ จะค้นพบได้อย่างรวดเร็วว่าไม่ได้อยู่ตัวคนเดียวตั้งแต่เกิด เด็กสามารถให้ความสนใจในสิ่งต่างๆ รอบตัว ศึกษารายละเอียดในสิ่งที่พบเห็น จดจำอย่างมีหลักการ รู้จักซักถามข้อสงสัยและสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่รอบตัว การส่งเสริมพัฒนาเพื่อสร้างความพร้อมด้านสติ

ปัญญา จัดสภาพแวดล้อมและสื่อการสอน เพื่อส่งเสริมให้เด็กฝึกทักษะการสังเกต เพื่อเสริมความพร้อมด้านสายตา (การมองเห็น) หู (การได้ยิน) จมูก (การได้กลิ่น) ลิ้น (การชิมรส) และผิวหนัง (การสัมผัส) โดยการสังเกตสิ่งต่างๆ ตามคุณสมบัติ ด้วยการสังเกตขนาดและจำนวน สังเกตและเปรียบเทียบระยะใกล้-ไกล สังเกตสีของสิ่งต่างๆ สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ไกลออกไป จนถึงสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น สัญลักษณ์ไฟจราจร สังเกตเกี่ยวกับรูปทรงต่างๆ จากสิ่งของและเครื่องใช้ในห้องเรียน รวมทั้งสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และรู้จักชื่อสิ่งของต่างๆ เหล่านั้น สังเกตสิ่งของที่ใช้คู่กัน หรือใช้ด้วยกัน จัดกลุ่มสิ่งที่เป็นพวกเดียวกันหรือคนละพวก สังเกตลักษณะของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต และส่วนที่แตกต่างกัน สังเกตการแยกประเภทของเสียงต่างๆ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ หรือเสียงกระทบกันของวัตถุ สังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และเข้าใจในเหตุผลและความจริง สังเกตวิธีขีดเขียน วิธีลากเส้น และลงสี รวมทั้งการวางท่าทางและการจับถือวัสดุที่ใช้ประกอบการเขียน และสามารถทำได้ด้วยตนเอง สังเกตส่วนประกอบของรูปต่างๆ ที่เคยพูดหรือใช้ในชีวิตประจำวัน และเข้าใจความหมายของคำนั้นๆ สังเกตการใช้ภาษาที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย เปรียบเทียบกับภาษาที่ยากแก่การเข้าใจ เป็นต้น

2) หมวดเด็กช่วงคิด ฝึกให้เด็กมีลักษณะ ดังนี้

- 2.1) คิดค้นหาเหตุผลประกอบเสมอ
 - 2.2) เปรียบเทียบสิ่งต่างๆ อย่างมีหลักเกณฑ์
 - 2.3) รู้จักเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เหมาะสม
- เด็กจะได้รับการพัฒนาความคิดรวบยอดและความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเอง ผู้อื่นและโลกที่อยู่

รอบๆ ตัว แสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา
 อย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดกิจกรรมและประสพ-
 การณ์ที่มีความหมาย เพื่อส่งเสริมให้ได้พัฒนา
 สมองทั้ง 2 ซีก ในรูปแบบของการบูรณาการ
 ผ่านประสาทสัมผัสทุกด้าน ได้แก่ ให้รู้จักเลือก
 สิ่งของที่จะเล่นและเลือกปฏิบัติเองโดยใช้ความคิด
 และเหตุผลของตนเอง โดยครูจะจัดเตรียม
 ของเล่นต่างๆ ไว้สำหรับเด็กหยิบเล่นได้ ซึ่ง
 จัดเป็นพวกฝึกประสาท เช่น ต่อภาพ ต่อไม้บล็อก
 หรือแท่งพลาสติกสร้างสรรค์ เป็นภาพต่างๆ ตาม
 ความคิดและประสบการณ์จากวัสดุรูปทรงเรขาคณิต
 การพัฒนาการคิดด้านภาษาเกิดจากการ “พูดคุย”
 เด็กที่ยังเล็กมากอาจไม่เข้าใจความหมายของคำ
 แต่สามารถตอบสนองต่อคำเสียงได้ด้วยภาษาที่
 อ่อนโยนและนุ่มนวลสามารถกระตุ้นความอยากรู้
 อยากเห็นของเด็กได้ เช่น ให้เล่นทายปัญหา
 อะไรเอย ให้แก้ปัญหาจากนิทาน ซึ่งเล่าทั้งท้าย
 เอาไว้ให้เด็กออกความคิด หรือการเล่านิทานจาก
 ภาพซึ่งเด็กจะเล่าต่อไปได้ และสามารถให้แสดง
 ความคิดเห็นเปรียบเทียบ วิจารณ์ เรื่องราวจาก
 เหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่จากการเล่าให้ฟังและเล่าเอง
 บั่นหรือวาดภาพ แล้วอธิบายสิ่งประดิษฐ์ของตน
 ให้เพื่อนฟัง วาดภาพเองจากจินตนาการ จาก
 ประสบการณ์ และจากเรื่องราวที่เล่าให้ฟัง ให้ใส่
 หน้ากากรูปสัตว์หรือคน เชิดหุ่น หุ่นที่ใช้มือ
 และใช้นิ้วเชิดและคิดท่าทางหรือเรื่องราวที่เข้ากัน
 ใช้แสดงบทบาทสมมติและสถานการณ์สมมติ
 ร้องเพลงง่ายๆ และทำท่าทางประกอบแล้วคิด
 และแสดงท่าทางประกอบแต่ละจังหวะให้ทำ
 แบบฝึกหัดความพร้อมเกี่ยวกับการคิดและการใช้
 เซาว์นปัญญา เป็นรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม
 เปรียบเทียบขนาดและจำนวนของวัสดุต่างๆ
 รวมทั้งคน สัตว์และพืชให้รู้จักความหมายของ

การบวกและการลบ โดยทดลองฝึกปฏิบัติกับเลข
 หลักเดียว

3) หมวดยุติเป็นตัวของตัวเองฝึกให้เด็ก
 มีลักษณะ ดังนี้

3.1) ไม่คล้อยตามผู้อื่นโดยง่าย

3.2) มีความมั่นใจในตนเอง

3.3) นับถือตนเองและเคารพในสิทธิของ
 ผู้อื่น

เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้ที่จะเป็นตัวของตัวเอง
 ที่ไม่ถูกปิดกั้นด้วยการชี้นำหรือการช่วยเหลือ
 ในสิ่งที่สามารถทำได้ การพัฒนาความเป็น
 ตัวของตัวเองเป็นการกระตุ้นให้เกิดการชี้นำตนเอง
 รับผิดชอบในการกระทำของตนเอง เด็กมีความ
 ต้องการเป็นอิสระ อยากทดลอง อยากทำ ครูจะ
 ปล่อยให้เด็กได้เติบโตเพียงแต่ช่วยแนะนำในทาง
 ที่เหมาะสม การจัดเตรียมกิจกรรมสำหรับเด็ก
 เน้นสภาพแวดล้อมรอบตัวและประสบการณ์ตรง
 โดยครูจะเป็นผู้วางแผนกิจกรรมสำหรับเด็ก เช่น
 การให้เลือกทำงานและเล่นตามความสนใจของเด็ก
 เปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมตามความ
 สม่ครใจ ให้เลือกเพื่อนในการทำงานและเล่น
 เป็นกลุ่มย่อย ให้เลือกเกมหรือของเล่นด้วยตัวเอง
 ให้มีการเล่นแบบอิสระ ส่วนมากจะเล่นในสนาม
 เด็กเล่น จัดกิจกรรมดนตรีและการเคลื่อนไหวให้
 แสดงท่าทางประกอบเรื่องราวและดนตรี ตาม
 ความนึกคิดและบุคลิกของตน แสดงละคร
 ประกอบการเรียนรู้โดยให้สมัครและเลือกเป็นตัว
 แสดงเอง ให้ระบายสีและวาดภาพตามความ
 นึกคิดของตนเอง ประดิษฐ์สิ่งของขึ้นเองจาก
 วัสดุที่จัดให้

3.2 การจัดสภาพแวดล้อม

การจัดสภาพแวดล้อมบริเวณระดับชั้น
 อนุบาลสาธิตจุฬาฯ ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและ

สภาพแวดล้อมภายนอก ได้คำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จากพื้นฐานแนวคิดทางการศึกษาและจิตวิทยา โดยมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยช่วยเสริม กล่าวคือ พยายามจัดสภาพทุกอย่างให้เป็นไปตามปรัชญาแนวการศึกษาปฐมวัยมากที่สุดโดยคำนึงถึงลักษณะธรรมชาติของเด็ก ตลอดจนจิตวิทยาพัฒนาการด้วย เพื่อให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (เอื้อพร สัมมาทิพย์, 2551) โดยมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

3.2.1 ห้องเรียน

ภายในห้องเรียนมีการจัดอุปกรณ์โต๊ะ เก้าอี้ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก สามารถปรับเปลี่ยนการจัดได้ตามลักษณะของกิจกรรม เช่น กิจกรรมวงกลม กิจกรรมกลุ่ม ศูนย์การเรียนรู้ จัดวางของเล่นตามมุม มีมุมหนังสือ มุมกิจกรรมต่างๆ ทั้งนี้ อุปกรณ์ในห้องผู้สอนจะพยายามปรับเปลี่ยนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้น่าสนใจอยู่เสมอ

3.2.2 ห้องกิจกรรมรวม

ภายในเป็นห้องโล่ง ผนังด้านหนึ่งติดกระดานขนาดใหญ่ ซึ่งสามารถปรับใช้เป็นห้องเรียนดนตรีและวิชาอื่นๆ ใช้เป็นห้องประชุมผู้ปกครอง รวมทั้งใช้เป็นห้องนอนสำหรับเด็กในช่วงกลางวัน

3.2.3 ห้องโถงรับประทานอาหาร

ใช้รับประทานอาหารและสามารถปรับใช้ทำกิจกรรมอื่นๆ ได้ตามต้องการ เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมอำลาอนุบาล 3 เป็นต้น

3.2.4 สนามเด็กเล่นและสวนน้ำ

มีเครื่องเล่นจัดไว้บนพื้นที่ปูพื้นด้วยหญ้าเทียม ได้แก่ อุโมงค์ลอด ชิงช้ากระดานสีน ปราสาพจำลอง เรือจำลอง เชือกตาข่ายปีน ราวโหน และส่วนบริเวณพื้นที่ปูด้วยพื้นยาง มีเครื่องเล่นจัดไว้ ได้แก่ บ้านไม้แสนสนุก และสวนน้ำสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องน้ำ

3.3 สื่อการเรียนการสอนและแหล่งการเรียนรู้ หลักสูตรได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติในการจัดหาและการใช้สื่อการเรียนการสอน ดังนี้

3.3.1 การจัดหาสื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้

จากหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมของเด็ก ที่มีวิธีการสอนที่หลากหลาย และสามารถยืดหยุ่นได้ โดยการผนวกกันของรายวิชาด้วยวิธีบูรณาการ ทำให้เน้นการใช้สื่อการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย ครูจำเป็นต้องศึกษาและวางแผนการใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย เนื้อหาสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมสร้างพัฒนาการ เช่น จัดทำขึ้นเองโดยเน้นวัสดุจากธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ และสื่อสำเร็จรูป รวมไปถึงการให้เด็กได้มีโอกาสสัมผัสของจริง โดยการนำสื่อมานำเสนอหรือพาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ เช่น การไปชมชีวิตธรรมชาติของสัตว์ (สวนสัตว์ดุสิต สวนสัตว์แบบเปิด แหล่งเรียนรู้หรือพิพิธภัณฑ์ สัตว์น้ำจัดพิพิธภัณฑ์สัตว์และธรรมชาติทางทะเล) พิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ของสิ่งต่างๆ (พิพิธภัณฑ์ด้านการเกษตร แหล่งเรียนรู้จำลองวิถีชีวิตไทย)

3.3.2 การใช้สื่อการเรียนการสอน

การใช้สื่อการเรียนการสอนในห้องเรียนอาทิ เกมเสริมทักษะทางความคิด อุปกรณ์ทดลองทางวิทยาศาสตร์ที่จัดให้เด็กได้ลงมือกระทำตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ อุปกรณ์การเรียนรู้ศิลปะที่ช่วยในเรื่องการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ การจัดสื่อการสอนส่วนกลางสำหรับใช้หมุนเวียนในแต่ละห้องเรียน เช่น ชุดสื่อการสอนแบบมอนเตสซอรี เน้นการเรียนรู้เป็นลำดับขั้น สร้างสมาธิ ความมั่นใจ และความสำเร็จใน

ตาราง 1 ตัวอย่างสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในระดับชั้นอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มสาระการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์การเรียนการสอน
ภาษาไทย : ความพร้อมและทักษะ คณิตศาสตร์ : ความพร้อมและทักษะ วิทยาศาสตร์ : ความพร้อมและทักษะ สังคม : ความพร้อมและทักษะ เตรียมความพร้อมสติปัญญา / ภาษาอังกฤษ / เทคโนโลยี สุขศึกษา / พลศึกษา ดนตรี / นาฏศิลป์ / กิจกรรมเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ ศิลปศึกษา กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/ การเล่นอิสระตามมุม	บัตรคำ บัตรภาพ หนังสือนิทาน ฯลฯ พิมพ์ตัวเลข เกม ภาพต่อ บล็อก ลูกปัดสี ฯลฯ ต้นไม้ ดอกไม้ บริเวณโรงเรียน หิน ดิน ทราย กรวด น้ำ เกมต่างๆ สถานที่จริง ฯลฯ ภาพเหตุการณ์ เกม บทบาทสมมติ หุ่นมือ สมุดภาพ สถานที่จริง ฯลฯ ภาพต่อ ลูกปัด เกม แบบฝึกความพร้อม ฯลฯ สุขศึกษา : แผนภูมิ รูปภาพ เกม บทบาทสมมุติ ตัวเด็ก สถานที่จริง ฯลฯ พลศึกษา : เครื่องเล่นสนาม ลูกบอลชนิดต่างๆ เบาะ เชือก กรวยตั่งพื้น ตัวเด็ก ฯลฯ เครื่องดนตรีไทย เครื่องดนตรีสากล CD เพลง นิทาน เกม แผ่นภาพ ฯลฯ กระดาษชนิดต่างๆ สี แป้ง กาว ลูกปัด หลอด เชือกผ้า เศษวัสดุ ฯลฯ ชุดอาชีพต่างๆ ชุดเครื่องครัว ชุดอุปกรณ์ช่าง ฯลฯ

การเรียนรู้ โดยให้เด็กได้สัมผัสด้วยมือของตนเอง
อุปกรณ์เป็นองค์ประกอบหลักรวมไปถึงการใช้สื่อ
ของจริง การที่让孩子ได้มีโอกาสสัมผัสของจริง
โดยการนำสื่ออื่นๆ มาเสนอในห้องเรียน การจัด
จำลองสภาพจริง หรือพาเด็กออกไปศึกษานอก
สถานที่ นอกจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยเน้นตัวเด็กแล้ว การจัดสภาพแวดล้อมทุก
อย่างในโรงเรียนได้มีการคำนึงถึงลักษณะ
ธรรมชาติของเด็ก พัฒนาการของเด็ก และ
ตระหนักถึงความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ตัวอย่าง
สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในระดับชั้นอนุบาล
โรงเรียนสาธิตจุฬาฯ

3.4 ครูผู้สอนและครูผู้ช่วย

ครูผู้สอนมีหน้าที่ในการจัดการเรียนการ

สอนและการบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ตามที่
หลักสูตรกำหนด ครูผู้สอนมีคุณวุฒิในสาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัยและมีความเชี่ยวชาญในสาขา
มีความเข้าใจถึงปรัชญาของหลักสูตร มีบทบาท
ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
มีความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ และ
การเป็นที่ปรึกษา รวมถึงการให้ความรู้ด้วยการที่
เป็นอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ ที่ปฏิบัติหน้าที่
ในโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถม
ต้องสอนและดูแลนิสิตคณะครุศาสตร์ในการ
สังเกตการณ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานใน
วิชาชีพครู รวมถึงการเป็นครูพี่เลี้ยง หรือเป็น
อาจารย์นิเทศก์สำหรับนิสิตฝึกประสบการณ์
วิชาชีพสาขาการศึกษาปฐมวัย สำหรับในอีก

บทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ครูจะเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานครู คือ ผู้สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเป็นต้นแบบที่ดีให้เด็กทำตามได้ และเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็ก รองลงมาจากพ่อแม่ที่คอยปลูกฝังและหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีบุคลิกภาพที่ดีและมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การปฏิบัติต่างๆ ของครูจะเป็นต้นแบบการเรียนรู้ที่ดีของเด็ก เพื่อเด็กจะซึมซับยึดแบบฉบับพฤติกรรมของครูไปปฏิบัติหรือหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพของตัวเอง

3.5 การวัดและการประเมินพัฒนาการ

ระดับอนุบาลมีการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็กในทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาการทางสุนทรีย์และพลานามัย เพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีการสังเกต การสนทนา ตรวจผลงาน การสอบปากเปล่า การใช้แบบทดสอบ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 การสังเกตผู้สอนจะสังเกตเด็กขณะเล่น เรียน ทำงาน โดยจะกระทำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งแบบเป็นหมู่คณะและรายบุคคล ทั้งนี้ ผู้สอนยังได้ร่วมมือกับนิสิตที่ฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพ จัดทำการศึกษาพฤติกรรมเด็กรายบุคคล (case study) อีกด้วย

3.5.2 การสนทนา เป็นการซักถามเรื่องราวและประสบการณ์ตามที่ได้พบเห็น หรือตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนด

3.5.3 การตรวจผลงาน จากแบบฝึกหัด งานศิลปะ งานประดิษฐ์ต่างๆ ที่ผู้สอนรวบรวมเก็บไว้ในแฟ้มสะสมงาน เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการในแต่ละภาคการศึกษา

3.5.4 การสอบปากเปล่า มีการซักถามเด็กเป็นรายบุคคลในเนื้อหาที่ต้องการ

3.5.5 การใช้แบบทดสอบ อาจารย์ผู้สอนในระดับร่วมกันจัดทำแบบทดสอบขึ้นเอง โดยที่ใช้มากคือแบบทดสอบที่มีรูปภาพประกอบ (non-verbal)

ในส่วนที่เป็นการประเมินพัฒนาการนี้ ผู้สอนจะประเมินและบันทึกผลการพัฒนาลงในสมุดบันทึกเป็นระยะๆ เมื่อจบภาคการศึกษาก็จะรวบรวมและสรุปลงสมุดรายงานประจำตัวนักเรียน (แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้) เพื่อส่งให้ผู้ปกครองรับทราบต่อไป

สรุป

หลักสูตรอนุบาลโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย : ช่างสังเกต ช่างคิด เป็นตัวของตัวเอง มีการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่เน้นการเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ไม่มุ่งเน้นการสอนหนังสือ โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของเด็ก ให้ความสำคัญในการอบรมและปลูกฝังพื้นฐานการมีมโนธรรม คุณธรรมและจริยธรรม ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์การเตรียมทักษะที่จำเป็นสำหรับศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป และสิ่งที่สำคัญคือการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้อันมีความหมายมากกว่าการจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยเน้นเฉพาะสาระความรู้ดังจะเห็นได้ว่าปัจจุบันการศึกษาปฐมวัยให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาแบบเตรียมความพร้อมที่ให้แก่เด็กได้รับการพัฒนาทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่องพร้อมกัน เพื่อก้าวไปสู่การเป็นบุคคลในสังคมแห่งการเรียนรู้ในที่สุด

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร์เพ็ญ ชูประภาวรรณ. (2549). *คีนอิสระสู่สมองเด็กไทยแก้วิกฤตชาติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ตะวันออก.
- วัฒนา มัคคสมัน. (2550). *การสอนแบบโครงการ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี สฤษดิ์วงศ์.
- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. (2551). *หลักสูตรระดับอนุบาล โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, (เอกสารอัดสำเนา).

ผู้เขียน

อาจารย์ อรอุมา ขำจิตร โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร อีเมล: ornuma2011@gmail.com